

DOMSTOLENS DOM
AF 30. SEPTEMBER 1975 ¹

Anita Cristini
mod Société Nationale des Chemins de Fer Français
(anmodning om præjudiciel afgørelse
indgivet af Cour d'Appel Paris)

»Jernbanetakster for børnerige familier«

Sag 32/75

Sammendrag

Fri bevægelighed — vandrende arbejdstager — død — familie — national behandling — sociale fordele — omfang
(Rådets forordning nr. 1612/68, artikel 7, stk. 2)

Artikel 7, stk. 2 i Rådets forordning nr. 1612/68 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet skal fortolkes således, at den omhandler alle sociale og skattemæssige fordele, uanset om disse er knyttet til en arbejdskontrakt. Disse fordele omfatter derfor også de ra-

batkort til transport, som af en national jernbaneinstitution udstedes til børnerige familier, også selv om der først efter arbejdstagerens død er søgt om denne ret for hans familie, som er blevet boende i den pågældende medlemsstat.

I sag 32/75

angående en anmodning, som i henhold til EØF-traktatens artikel 177 af Cour d'Appel de Paris er indgivet til Domstolen for i sagen mellem

ANITA CRISTINI, enke efter Eugenio Fiorini, boende i Vénissieux, Frankrig

og

SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER FRANÇAIS, med hovedsæde i Paris,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 7, stk. 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens

1 — Processprog: Fransk.

frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT-specialudgave 1968 (II), s. 467; org. ref. JO L 257 af 19. oktober 1968),

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformændene J. Mertens de Wilmars og Mackenzie Stuart, dommerne A. M. Donner, R. Monaco, P. Pescatore, H. Kutscher, M. Sørensen (refererende) og A. O'Keefe,

generaladvokat: A. Trabucchi
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelsesdommen og de skriftlige indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i statuten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

1. Fru Fiorini, som er italiensk statsborger, har siden 1962 boet i Frankrig. Hun er enke efter en arbejdstager, som ligeledes var italiensk statsborger, og som omkom ved en arbejdsulykke i Frankrig i 1968. Hun udøver ikke selv lønnet beskæftigelse. Hun har 4 børn, som er født i 1956, 1958, 1966 og 1967.

I 1967 ansøgte hun for sig selv og sine børn Société Nationale des Chemins de Fer Français (SNCF, de franske jernba-

ner) om udstedelse af et rabatkort for børnerige familier.

Dette rabatkort er hjemlet i den franske lov af 29. oktober 1921, som ændret ved lov af 24. december 1940 og anordning nr. 61-1216 af 3. november 1961, hvori det bestemmes: »I familier med mindst 3 børn under 18 år..., modtager faderen, moderen og hvert barn under 18 år et strengt personligt identitetskort, som giver dem ret til en rabat på... (30 %-75 %) på de ordinære rejsetakster, som er fastsat i SNCF's almindelige traif-fer«.

SNCF afslog denne ansøgning med den begrundelse, at fru Fiorini ikke opfyldte betingelserne i § 44 i loven af 22. marts 1924, hvori det bestemmes: »Med forbehold af traktater om gensidighed..., finder de prisnedsættelser på transport med

jernbane, som hjemles til fordel for børnerige familier, kun anvendelse på franske statsborgere . . . ».

Under henvisning til artikel 7, stk. 2 i Rådets forordning nr. 1612/68 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, hvorefter en arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, på de øvrige medlemsstaters område nyder »de samme sociale . . . fordele som indenlandske arbejdstagere«, indstævnedes fru Fiorini SNCF for Tribunal de Grande Instance de Paris med henblik på tildeling af rabatkortet. Ved afgørelse af 8. november 1973 forkastede Tribunal sagsøgerens krav, idet den fastslog, »at den ansøgte fordel ikke udelukkende er forbundet med status som arbejdstager«, og »at den derfor falder uden for anvendelsesområdet for artikel 7, stk. 2 i forordning nr. 1612/68«.

Fru Fiorini appellerede denne afgørelse til Cour d'Appel (appelretten) i Paris, som ved kendelse af 14. marts 1975 besluttede at udsætte sagen og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmode Domstolen om at tage stilling til spørgsmålet:

»om det rabatkort, som udstedes af SNCF til store familier, skal anses for en »social fordel« for medlemsstaternes arbejdstagere i den betydning, der er forudsat i artikel 7 i forordning nr. 1612 af 15. oktober 1968 fra Rådet for De europæiske Fællesskabers.

2. Forelæggelsesdommen er blevet registreret på Domstolens justitskontor den 21. marts 1975.

Sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret af J. Schlissinger, advokat ved retten i Paris, søgte i hovedsagen, repræsenteret af A. C. Michel, advokat ved retten i Paris, den franske regering, den italienske regering, repræsenteret af ambassadør A. Maresca, bistået af A. Marzano, avvocato dello Stato, og Kommissionen, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, frk. Marie-José Jonczy, har indgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede de mundtlige forhandlinger uden forudgående bevisførelse.

II — Skriftlige indlæg indgivet til Domstolen

1. Indlæg fra sagsøgeren i hovedsagen.

Fru Fiorini understreger, at hun opfylder alle de betingelser, som stilles i den franske lovgivning for tildeling af rabatkort. Hun mangler kun det franske statsborgerskab.

Domstolen har imidlertid allerede hævdet princippet om ligebehandling, således som det fremgår af artikel 7 i forordning nr. 1612/68. I denne henseende henviser fru Fiorini især til Domstolens domme af 15. oktober 1969 (sag 15/69, Ugliola, Rec. 1969, s. 363) og 11. april 1973 (sag 76/72, Michel S., Sml. 1973, s. 457). Hun mener, at Domstolen har givet udtryk for en meget vid opfattelse af ligebehandlingen, idet det formål, som Domstolen har forfulgt, både har været at undgå, at de vandrende arbejdstagere stilles ugunstigt, og at opnå en så fuldstændig ligestilling som muligt.

På SNCF's anbringender om, at de i forordning nr. 1612/68 nævnte fordele kun indrømmes på grundlag af modtagerens status som arbejdstager, og at den omhandlede fordel ikke er en social fordel, har fru Fiorini svaret, at hendes mand, som var vandrende arbejdstager med bopæl i Frankrig, var omfattet af fællesskabslovgivningen, eftersom han var italiener, at det antal børn, som familien havde forsørgerpligt for, opfyldte kravene i den franske lov, og at betingelsen om fransk statsborgerskab udgør en forskelsbehandling mellem nationale arbejdstagere fra forskellige medlemsstater, som er forbudt ved fællesskabslovgivningen.

Fru Fiorini henviser endvidere til Code français de la Famille et de l'Aide Sociale

(den franske familie- og sociallov), som i § 20 opstiller en ikke-udtømmende liste over almindelige former for udligning af familiebyrder, og hvori der nævnes »rabat på jernbanetakster«. Efter fru Fiorini's opfattelse strider den af SNCF påberåbte sondring mellem fordele, som er knyttet til familien, og sociale fordele mod fællesskabslovgivningens ånd og bogstav samt mod Domstolens praksis.

Hun foreslår derfor Domstolen, at det stillede spørgsmål besvares således: »Det rabatkort, som udstedes af SNCF til store familier, udgør for arbejdstagerne i Fællesskabets medlemsstater en social fordel, som muliggør etableringen og den frie bevægelighed i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen«.

2. *Indlæg fra Société Nationale des Chemins de Fer Français*

SNCF gennemgår indledningsvis EØF-traktatens artikel 48 og 49 og forordning nr. 1612/68, som er vedtaget i henhold til disse artikler.

Efter selskabets opfattelse viser denne gennemgang, at de fordele, der tildeles statsborgerne i medlemsstaterne, udelukkende er sådanne, som er uadskilleligt forbundet med egenskaben af arbejdstager, og at andre fordele ikke falder ind under anvendelsesområdet for artikel 7, stk. 2 og derfor kun kan indrømmes de pågældende, såfremt der er udtrykkelig hjemmel herfor i en anden bestemmelse, som f.eks. artikel 9 i forordning nr. 1612/68 om arbejdstagerens bolig.

SNCF behandler herefter den anførte dom fra Domstolen i Michel S.-sagen, hvori Domstolen kendte for ret, at de fordele, der er omhandlet i artikel 7 i Rådets forordning nr. 1612/68, »omfatter de foranstaltninger, som er fastsat i en national lovgivning for at give mulighed for revalidering af handicappede...«.

I denne forbindelse bemærker SNCF for det første, at Domstolen i nævnte dom har fastslået, at der i artikel 7 er tale om

fordele, »som — idet de knytter sig til arbejdet — skal komme arbejdstagerne selv til gode, hvorimod det er udelukket at yde fordele til medlemmer af disses familier efter artikel 7«.

For det andet finder selskabet, at den fortolkning af dommen, som visse kommentatorer har foreslået, og hvorefter Domstolen ved bestemmelsen af de i artikel 7 omhandlede fordele ikke mere lægger sig fast på en forbindelse mellem disse fordele og beskæftigelses- og arbejdsvilkårene, er forkert. Ifølge SNCF hævder Domstolen stadig det princip, der har været gældende i alle sager, som ikke udgør en udtrykkelig fravigelse, og hvorefter der skal være forbindelse mellem fordelene og »beskæftigelsen« eller »beskæftigelses- og arbejdsvilkårene«. Det følger heraf, at undtagelser fra dette princip skal fortolkes indskrænkende.

Selskabet henviser i denne forbindelse til det »Handlingsprogram til fordel for vandrende arbejdstagere og deres familiedlemmer«, som er forelagt Rådet af Kommissionen den 18. december 1974 og affattet således:

»Endvidere er ligebehandling med hensyn til leve- og arbejdsvilkår for indlandske arbejdstagere og vandrende arbejdstagere fra Fællesskabslandene endnu ikke fuldt gennemført; der er stadig visse lakuner og mangler. For at afhjælpe denne situation er det nødvendigt at udstrække de sociale goder, som ikke er direkte forbundet med udøvelsen af lønnet beskæftigelse, og som for øjeblikket af medlemsstaterne er begrænset til deres egne statsborgere, til også at omfatte arbejdstagere fra andre medlemsstater og de pågældendes familiemedlemmer... og som note: »f.eks. rabattakster for offentlige transportmidler, ydelser til børnerige familier og handicappede osv.«.

SNCF understreger, at i modsætning til folkebilletterne til brug ved den årlige ferie eller de såkaldte »arbejds-abonnementer, som udenlandske statsborgere har ret til udelukkende i kraft af deres status

som arbejdstagere, er rabatkortet for børnerige familier ikke en fordel, der er knyttet til denne status. Det fremgår endvidere af lovgivningsbestemmelserne om rabatkortet, som i det væsentlige bygger på ønsket om at fremme fødselstilvæksten i Frankrig, at de to eneste kriterier, der kan lægges til grund ved tildelingen af de omhandlede rabatter, er statsborgerskabet og begrebet børn, over for hvem der er forsørgerpligt.

SNCF konkluderer derfor, at rabatkortet for store familier med rette er blevet nægtet sagsøgerinden.

3. Indlæg fra den franske regering

Den franske regering finder, at den kun kan støtte den af SNCF hævdede opfattelse i den foreliggende sag.

Det fastslås nemlig i artikel 7 i forordning nr. 1612/68, at en arbejdstager, der er statsborger i en anden medlemsstat, skal ligestilles med indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår. Tildeling af rabatkort til børnerige familier er imidlertid i det væsentlige en befolkningsmæssig foranstaltning, som gælder for hele den franske befolkning uden på nogen måde at være knyttet til familieforsørgerens status som arbejdstager.

Regeringen henviser til, at bestemmelserne om tildeling af rabatkort er indeholdt i »Code de la Famille et de l'Aide Sociale« i dennes første del (»Protection sociale de la famille«) (social sikring af familien), kapitel II, første afsnit (»Formes générales de compensation des charges familiales«) (almindelige former for udligning af familiebyrder). Det drejer sig således her om et tilfælde, der adskiller sig fra dem, som blev behandlet i dommene i den nævnte sag 76/72, Michel S., og sag 68/74 (Alaimo, dom af 29. januar 1975, Sml. 1975, s. 109).

Endelig henviser regeringen til det af Kommissionen nævnte handlingsprogram. Efter regeringens opfattelse kan

denne tekst kun ses som en bekræftelse på den nuværende retstilstand, som SNCF har gjort gældende til støtte for sin opfattelse.

4. Indlæg fra regeringen for Den italienske Republik

Den italienske regering finder, at det stillede spørgsmål skal besvares bekræftende, idet der ikke er nogen tvivl om, at muligheden for at få rabat på jernbanetransportpriserne på grundlag af familiens størrelse udgør en »social fordel« i henhold til artikel 7, stk. 2 i forordning nr. 1612/68. I dommene i den nævnte Ugliola-sag og i Marsman-sagen (sag 44/72, Rec. 1972, s. 1243) har Domstolen fastslået, at »fællesskabsbestemmelserne på det sociale område hviler på det princip, at der efter hver af medlemsstaternes ret skal tilsikres de statsborgere fra andre medlemsstater, der er beskæftiget på den pågældende stats territorium, alle de fordele, som denne indrømmer sine egne statsborgere«.

Den italienske regering henviser til 5. betragtning til forordning nr. 1612/68 og gør gældende, at det er formålet med fællesskabsbestemmelserne at integrere den vandrende arbejdstagers familie i modtagerlandets sociale struktur. Alene det forhold, at man ikke kan få en rabat, som tillægges indenlandske statsborgere, udgør en hindring for den bevægelighed og integration, som fællesskabsbestemmelserne søger at tilsikre.

Efter den italienske regerings opfattelse kan den omstændighed, at rabatterne hjemles i regler af generel karakter, som ikke tillægger det betydning, om der består et arbejdsforhold, ikke være til hinder for, at de omfattes af begrebet »sociale fordele«. Såfremt kun de nationale bestemmelser, som udtrykkeligt vedrører arbejdstagere, skulle anvendes på vandrende arbejdstagere, ville man let kunne omgå fællesskabslovgivningen ved at tildele sociale fordele til alle statsborgere. Det må anses for tilstrækkeligt, at indenlandske arbejdstagere kan drage fordel af generelle regler.

Alene den omstændighed, at den vandreende arbejdstagers ret til at nyde »samme sociale fordele« som en indenlandsk arbejdstager er hjemlet i en selvstændig bestemmelse, som er adskilt fra bestemmelsen om ligestilling med hensyn til »arbejdsvilkår«, viser tilstrækkelig klart, at de sociale fordele ikke kun er sådanne, som er forbundet med udøvelsen af beskæftigelse.

I modsat fald må det antages, at den vandreende arbejdstager ikke længere har ret til disse sociale fordele, når han f.eks. er arbejdsløs. Såfremt de »skattemæssige fordele«, som er nævnt i samme bestemmelse som de sociale fordele, ligeledes skulle begrænses til fordele, som er knyttet til en aktuel udøvelse af en beskæftigelse, ville de nedsatte skatteprocenter, som f.eks. hjemles for pensioner i en medlemsstats lovgivning, udelukkende kunne finde anvendelse på indenlandske arbejdstagers pensioner.

Disse åbenbart forkerte slutninger, som er en nødvendig følge af en indskrænkende fortolkning af fællesskabsreglerne, viser ifølge den italienske regering, at man, når man i fællesskabslovgivningen sikrer vandreende arbejdstagere de samme sociale, skattemæssige og bolig-mæssige fordele, som indenlandske arbejdstagere nyder, ikke har begrænset sig til fordele, som er forbundet med udøvelsen af en beskæftigelse.

At det er nødvendigt at holde begrebet »sociale fordele« adskilt fra den aktuelle arbejdsydelse, bekræftes endvidere i Kommissionens forordning nr. 1251/71 af 29. juni 1970 om arbejdstagerens ret til at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft beskæftigelse dér (EFT-specialudgave 1970 (II), s. 348; org. ref. JO L 142, s. 24). Det bestemmes i artikel 7, at »retten til ligebehandling som fastsat i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 gælder også for personer, som omfattes af denne forordning«.

Selv om der ikke har været nogen uenighed mellem parterne i hovedsagen med

hensyn til anvendelsen af artikel 7 i forordning nr. 1612/68 på arbejdstagerens familiemedlemmer, kan det imidlertid efter den italienske regerings opfattelse synes hensigtsmæssigt at behandle dette spørgsmål, fordi det allerede har været rejst i andre lignende sager for Domstolen.

Regeringen gør gældende, at den nævnte dom i Michel S.-sagen ikke kan fortolkes således, at den principielt begrænser nydelsen af sociale fordele til den vandreende arbejdstager selv. Denne doms sondring mellem fordele for arbejdstagere og fordele for medlemmer af hans familie er ikke opstillet for at udelukke, at de fordele, der hjemles til gunst for arbejdstageren, kan finde anvendelse på medlemmerne af hans familie, men snarere fordi forordningens artikel 12 var af særegen karakter i forhold til det spørgsmål, der skulle løses; sondringen tog således sigte på at individualisere den regel, som skulle finde anvendelse i det pågældende tilfælde.

De ovenfor udviklede argumenter om de formål, som forfølges i fællesskabslovgivningen, fører efter den italienske regerings opfattelse til, at man, hvad angår sociale fordele, ikke kan udøve forskelsbehandling med hensyn til personerne.

Regeringen gør gældende, at man af flere grunde ikke alene på grundlag af de forskellige reglers kontekst kan nå til en modsat slutning. Overskriften til de to regelgrupper om arbejdstageren og hans familie binder i formelle og systematiske hensyn og har ikke til formål at sondre mellem arbejdstagerens rettigheder og hans familiemedlemmers rettigheder. De særlige regler til fordel for familiemedlemmerne er ikke undtagelser fra et princip, som begrænser de sociale fordele til arbejdstagerens person. De er i sig selv et selvstændigt udtryk for det princip om ikke-diskrimination, som fællesskabslovgivningen bygger på.

På grund af det åbenbart ubillige i en indskrænkende fortolkning mener den ita-

lienske regering, at den foreliggende sag giver Domstolen en særdeles gunstig lejlighed til at træffe afgørelse i overensstemmelse med den udvidende fortolkning, som den altid har antaget, hvad angår regler om arbejdskraftens frie bevægelighed.

Regeringen mener, at man i øvrigt ved en sådan afgørelse kan fremskynde gennemførelsen af det integrationsprogram, som Kommissionen for De europæiske Fællesskaber gentagne gange har lagt vægt på og fundet ønskeligt.

Den italienske regering undersøger endelig, hvilken betydning EØF-traktatens artikel 7 har for Domstolens afgørelse. Den anfører, at denne artikel, som forbyder al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, udtrykker et grundlæggende princip i Fællesskabets retsorden, et princip, som illustreres og gennemføres i artikel 48 til 51. Dette princip udgør på grund af dets særlige betydning et kriterium for fortolkningen af fællesskabslovgivningen og på samme tid en rettesnor for arbejdet i Fællesskabets institutioner.

Det kan ikke bestrides, at den omstændighed, at rabatkortet nægtes sagsøgerinden i hovedsagen, udgør en overtrædelse af artikel 7. Den italienske regering finder derfor, at det for løsningen af hovedsagen ikke er nødvendigt at gå ud fra de særlige bestemmelser til fordel for vandrende arbejdstagere (som naturligvis ikke kan fravige forbudet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet).

I modsat faldt må man erkende, at der er mulighed for forskelsbehandling over for statsborgere fra andre medlemsstater, ikke blot med hensyn til sådanne fordele som f.eks. rabatter, der tildeles på grundlag af borgernes status eller alder, men også med hensyn til alle sociale og offentlige tjenesteydelser og endog med hensyn til priserne på forbrugsvarer. Det absurde i sådanne antagelser må a priori — uafhængigt af den særlige lovgivning til fordel for vandrende arbejdstagere —

være til hinder for, at man af nationalitetsgrunde nægter børnerige familier rabatkort.

Det ville i øvrigt være ejendommeligt at anerkende en forskelsbehandling ved transporttakster for personer, når en sådan forskelsbehandling udtrykkeligt er forbudt i EØF-traktatens artikel 79, stk. 1 for gods.

5. Indlæg fra Kommissionen

Kommissionen anfører i sine indledende bemærkninger, at det er den franske stat, som i sidste ende bærer byrderne i forbindelse med de rabatter, som ydes ved tarifbestemmelserne. Den anfører endvidere, at der også i Belgien, Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland og Luxembourg findes sådanne rabatter for børnerige familier, om ikke identiske ordninger. Det ser ud til, at disse rabatter for børnerige familier i de andre medlemsstater ligesom i Frankrig ydes til alle statsborgere, og kun til disse, udelukkende på grundlag af antallet af børn. Man kan derfor efter Kommissionens opfattelse rejse spørgsmålet, om det forhold, at reglen om national behandling ikke anvendes på medlemsstaternes statsborgere, rent bortset fra den utvivlsomme sociale fordel ved disse rabatter og uden at præjudicere dette udtryks betydning i artikel 7, stk. 2 i forordning nr. 1612/68, ikke udgør en i EØF-traktatens artikel 7 forbudt forskelsbehandling.

I sine bemærkninger til det præjudicielle spørgsmål henviser Kommissionen til den allerede citerede præmis i Michel S.-dommen, hvorefter de i artikel 7 i forordning nr. 1612/68 omhandlede fordele er fordele, som — idet de knytter sig til arbejdet — skal komme arbejdstagerne selv til gode og ikke deres familiemedlemmer.

Kommissionen gør for det første gældende, at sagsøgerinden i hovedsagen ikke selv er arbejdstager, men at hun i medfør af Kommissionens forordning nr. 1251/70 uden tvivl har ret til at blive

boende, og at hun er en arbejdstagers ydelsesberettigede pårørende. Det er derfor på grundlag af hendes mands forhold, at man skal vurdere, om rabatkortene er en social fordel i den betydning, der er forudsat i artikel 7, stk. 2 i forordning nr. 1612/68.

Den henviser for det andet til, at rabatkortene udstedes uafhængigt af, om der er tale om en arbejdstager, hvoraf følger, at de ikke udgør en social fordel i den betydning, der er forudsat i artikel 7 i forordning nr. 1612/68.

Men dette indebærer ifølge Kommissionen ikke, at reglen om national behandling, der som fastslået af Domstolen »er én af Fællesskabets fundamentale retsregler« (dom 2/74, Reyners, Sml. 1974, s. 631), ikke skal anvendes i det foreliggende tilfælde. Selv om al i nationaliteten grundet forskelsbehandling ikke kan afskaffes i medfør af den særlige bestemmelse i traktaten, i det foreliggende tilfælde artikel 48, kan man henvise til den generelle bestemmelse i traktaten, nemlig artikel 7, hvorefter »al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, er forbudt«. Kommissionen gør i denne forbindelse gældende, at Domstolen i sin dom af 12. december 1974 (sag 36/74, Walrave og Koch, Sml. 1974, s. 1405) stiltiende har anerkendt den umiddelbare virkning af sidstnævnte artikel, som indeholder et generelt princip for hele fællesskabsretten. Den henviser i denne forbindelse til, at Domstolen i nævnte dom fastslog, at »artiklerne 7, 48 og 59 indeholder for deres respektive anvendelsesområder et fælles forbud mod al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, og at traktatens artikel 48 og 59 for deres respektive områder udgør »en

gennemførelse af det forbud mod forskelsbehandling, der findes i artikel 7 for traktatens samlede anvendelsesområde«.

Kommissionen foreslår følgelig Domstolen at besvare det af Cour d'Appel de Paris stillede spørgsmål således:

»Rabatkort for jernbanetransport, som af en medlemsstat tildeles store familier på den ene betingelse, at de er statsborgere i den pågældende medlemsstat, udgør en sådan forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet over for statsborgere fra andre medlemsstater, som omhandles i artikel 7 i EØF-traktaten«.

I det offentlige retsmøde den 8. juli 1975 har sagsøgerinden i hovedsagen, repræsenteret af advokat J. Schlissinger, SNCF, repræsenteret af advokat A. G. Michel, og Kommissionen, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, frk. Marie-José Jonczy, afgivet mundtlig indlæg.

I dette retsmøde har repræsentanten for SNCF navnlig henvist til, at EØF-traktatens artikel 7, som påberåbes af den italienske regering og Kommissionen, kun finder anvendelse »inden for denne traktats anvendelsesområde og med forbehold af de særlige bestemmelser, som traktaten hjemler«. For det første udgør bestemmelserne om arbejdskraftens frie bevægelighed sådanne særlige bestemmelser, og for det andet er der i det foreliggende tilfælde ingen forbindelse mellem udstedelsen af et rabatkort for børnerige familier og en erhvervmæssig eller økonomisk virksomhed af nogen art.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse i retsmødet den 18. september 1975.

Præmisser

- 1 Ved dom af 14. marts 1975, indgået til Domstolen den 21. samme måned, har Cour d'Appel (appelretten) i Paris i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmodet Domstolen om at tage stilling til spørgsmålet, om det rabatkort, som udstedes af Société Nationale des Chemins de Fer Français (SNCF, de franske jernbaner) til børnerige familier, skal anses for en »social fordel« for medlemsstaternes arbejdstagere i den betydning, der er forudsat i artikel 7 i forordning nr. 1612 af 15. oktober 1968 fra Rådet for De europæiske Fællesskaber om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT-specialudgave 1968 (II), s. 467; org. ref. JO L 257 af 19. oktober 1968);
- 2 det fremgår af forelæggelsesdommen, at hovedsagen drejer sig om SNCF's afslag på en ansøgning om et sådant rabatkort, som er indgivet af en i Frankrig boende kvindelig, italiensk statsborger, hvis mand, der ligeledes var italiensk statsborger, havde arbejdet i Frankrig, hvor han omkom ved en arbejdsulykke, efterladende sig enken og deres fire mindreårige børn;
- 3 afslaget skete under henvisning til ansøgerens nationalitet, idet fransk ret foreskriver, at rabatkortet for børnerige familier principielt er forbeholdt franske statsborgere, men at det kan udstedes til udlændinge, hvis hjemstat har indgået en traktat om gensidighed med Frankrig på dette særlige område, hvilket ikke er tilfældet for Italiens vedkommende.
- 4 Den franske lov af 29. oktober 1921, som ændret ved lov af 24. december 1940 og anordning af 3. november 1961, bestemmer, at faderen, moderen og hvert barn i familier med mindst 3 børn under 18 år efter ansøgning fra familieforsørgeren modtager et identitetskort, som giver dem ret til visse rabatter på SNCF's takster;
- 5 § 20 i Code français de la famille et de l'aide sociale (den franske familie- og sociallov) (anordning af 21. januar 1956) bestemmer, at familier som hjælp til opfostring af deres børn modtager bestemte, ikke udtømmende opregnede tilskud og ydelser, som foruden visse i socialsikringslovgivningen omhandlede familieydelse og visse skattnedsættelser eller -fritagelser også omfatter en række rabatter på jernbanetakster, som er hjemlet i den i sagen omhandlede lov.

- 6 Selv om Domstolen, når den træffer afgørelse i medfør af artikel 177, ikke er kompetent til at anvende fællesskabsretten på et konkret tilfælde og følgelig heller ikke til at bedømme en bestemmelse i national ret, kan den imidlertid forsyne den nationale domsmyndighed med sådanne fortolkningsmomenter fra fællesskabsretten, som kan komme denne til nytte ved vurderingen af nævnte bestemmelses virkninger.
- 7 Det bestemmes i artikel 7, stk. 1 i Rådets forordning nr. 1612/68 af 15. oktober 1968, at en arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, ikke på grund af sin nationalitet må behandles anderledes på de øvrige medlemsstaters område end indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår;
- 8 i medfør af stk. 2 nyder arbejdstageren »samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere«;
- 9 i medfør af stk. 3 har arbejdstageren »samme ret til på samme vilkår som indenlandske arbejdstagere at deltage i uddannelse i faglige uddannelsesinstitutioner, omskolings- og revalideringscentre«;
- 10 indstævnte i hovedsagen har gjort gældende, at de her hjemlede fordele udelukkende er sådanne, som er uadskilleligt forbundet med status som arbejdstager, fordi de knytter sig til selve arbejdskontrakten;
- 11 selv om visse bestemmelser i denne artikel vedrører forhold, som udspringer af en arbejdskontrakt, indeholder den andre bestemmelser, som ikke vedrører sådanne forhold, idet de endog forudsætter, at en tidligere beskæftigelse er ophørt, som det er tilfældet med genoptagelse af beskæftigelsen i faget eller genansættelse i tilfælde af arbejdsløshed;
- 12 under disse omstændigheder kan henvisningen i artikel 7, stk. 2 til »sociale fordele« ikke fortolkes indskrænkende;
- 13 det følger heraf, at på baggrund af den ligebehandling, der tilstræbes med denne bestemmelse, skal det saglige anvendelsesområde afgrænses således, at det omfatter alle sociale og skattemæssige fordele, uanset om disse, som for

eksempel rabat på transportpriser for store familier, ikke er knyttet til en beskæftigelseskontrakt.

- 14 Der må herefter tages stilling til, om en sådan fordel efter den vandrende arbejdstagers død skal tillægges enken og børnene, når den nationale lov foreskriver, at et identitetskort, der giver ret til rabat, udstedes til hvert familiemedlem på familieforsørgerens begæring;
- 15 når en indenlandsk arbejdstagers enke og mindreårige børn har ret til sådanne kort, hvor faderen har indgivet ansøgning herom før sin død, må det samme gælde, når den afdøde fader var en vandrende arbejdstager, som var statsborger i en anden medlemsstat;
- 16 det ville stride mod formålet og ånden i fællesskabslovgivningen om arbejdskraftens frie bevægelighed, såfremt de efterladte som følge af arbejdstagerens død blev frataget en sådan ret, når denne ret tillægges efterladte af en indenlandsk statsborger;
- 17 i denne henseende bør der henvises til bestemmelserne i Kommissionens forordning nr. 1251/70 om arbejdstageres ret til at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft beskæftigelse dér;
- 18 det bestemmes nemlig i artikel 3, stk. 1 i denne forordning, at har en arbejdstager erhvervet ret til at blive boende på en medlemsstats område, har hans familiemedlemmer, som bor sammen med ham, ret til at blive boende dér efter hans død, og endvidere foreskrives det i artikel 7, at »retten til ligebehandling som fastsat i Rådets forordning nr. 1612/68 gælder også for personer, som omfattes af denne forordning«;
- 19 der bør derfor svares således på det stillede spørgsmål, at artikel 7, stk. 2 i Rådets forordning nr. 1612/68 skal fortolkes således, at de i denne bestemmelse omhandlede sociale fordele omfatter de rabatkort til transport, som af en national jernbaneinstitution udstedes til store familier, også selv om der først efter arbejdstagerens død er søgt om denne ret for hans familie, som er blevet boende i den pågældende medlemsstat.

Vedrørende sagsomkostningerne

- 20 De udgifter, der er afholdt af den franske regering, den italienske regering og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som alle har indgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;
- 21 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Cour d'Appel de Paris ved dom af 14. marts 1975, for ret:

Artikel 7, stk. 2 i Rådets forordning nr. 1612/68 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet skal fortolkes således, at de i denne bestemmelse omhandlede sociale fordele omfatter de rabatkort til transport, som af en national jernbaneinstitution udstedes til børnerige familier, også selv om der først efter arbejdstagerens død er søgt om denne ret for hans familie, som er blevet boende i den pågældende medlemsstat.

Lecourt	Mertens de Wilmars	Mackenzie Stuart	Donner	Monaco
Pescatore	Kutscher	Sørensen	O'Keeffe	

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. september 1975.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident